

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/5/2022
Identifikačné číslo spisu: 8319206564
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8319206564.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu JUDr. W. R., bývajúceho v O., M. XXXX/XXX, t. č. v R. republike, M., L. XXX/XX, proti žalovanej O. U., bývajúcej v O., 1. mája XXXX/X, o ochranu osobnosti, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 9C/29/2019, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 31. mája 2021 sp. zn. 7Co/11/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 10. júna 2020 č. k. 9C/29/2019-49 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal práva na ochranu osobnosti. Žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že v danom spore nedošlo k naplneniu zákonných predpokladov pre vyhovenie žalobe založenej na porušení práva žalobcu na dobrú povesť žalovanou. Podľa prvoinštančného súdu výrokom žalovanej formulovaným ako otázka, neboli naplnené zákonné predpoklady na poskytnutie ochrany žalobcovi a na založenie zodpovednostného vzťahu medzi nimi. V namietanom výroku žalovanej podľa súdu chýba i konkretizácia subjektu žalobcu, ako i jeho objektívna spôsobilosť v potrebnej intenzite zasiahnuť neoprávnene do dobrej povesti žalobcu. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

2. Dňa 16. septembra 2020 podal žalobca návrh na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania proti uvedenému rozsudku súdu prvej inštancie (predchádzajúci bod), ktorý návrh prvoinštančný súd uznesením zo 7. decembra 2020 č. k. 9C/29/2019-70 vydaným vyšším súdnym úradníkom zamietol.

3. Žalobca podal dňa 4. februára 2021 proti uvedenému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť (predchádzajúci bod), ktorú sťažnosť prvoinštančný súd uznesením z 24. februára 2021 č. k. 9C/29/2019-75, ktoré vydal sudca, zamietol.

4. Žalobca podal proti tomuto uzneseniu odvolanie.

5. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením z 31. mája 2021 sp. zn. 7Co/11/2021 odvolanie žalobcu proti uvedenému uzneseniu súdu prvej inštancie (predchádzajúci bod) odmietol, keďže smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné (§ 386 písm. c/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej aj „CSP“).

6. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodňoval odkazom na § 420 písm. e/, f/ CSP a konštatovaním, že okresný súd nesprávne postupoval, keď ho nevyzval podľa § 129 CSP na doloženie zmeškaného úkonu (odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej) a nahradením zákonnej sudkyne, ktorá odišla na sťaž na súd vyššej inštancie sudcom, ktorý bol v inej kauze vylúčený z vlastného podnetu. Dovolateľ poukázal i na § 421 ods. 1 písm. a/ CSP z pohľadu procesného postupu súdu, hlavne postupu súdu prvoinštančného, ktorý mu aktívne zamedzil brániť sa a odmietol v spore konať. Napokon dovolateľ zhrnul, že namieta arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia bez náležitého dokazovania, odňatie mu konať pred súdom, porušenie zásady rovnosti účastníkov, porušenie práva na zákonného sudcu a porušenie práva na spravodlivý proces, predvídateľnosť práva a právnu istotu. Najvyššiemu súdu navrhol zrušiť rozhodnutia Okresného súdu Humenné, ktorými súd zamietol žalobu na ochranu osobnosti, zamietol návrh na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania a zrušiť rozhodnutie Krajského súdu v Prešove o odmietnutí odvolania proti rozhodnutiu prvoinštančného súdu o zamietnutí sťažnosti voči rozhodnutiu o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania voči rozsudku vo veci samej a vec vrátiť prvoinštančnému súdu k novému rozhodnutiu o merite veci, t. j. o žalobe na ochranu osobnosti, pretože bol porušený zákon na jeho ujmu.

7. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu odkázala na svoje podanie zo dňa 11. novembra 2019, na ktorom zotráva.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 písm. a/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

9. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

10. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

11. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr

reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch.

12. Nadalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

13. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

14. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

16. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

17. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z § 420 písm. f/ a e/ CSP.

18. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

19. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

20. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca

činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

21. Najvyšší súd už v judikátoch R 23/1994 a R 4/2003 (ďalej v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/41/2000, 2Cdo/119/2004, 3Cdo/108/2004, 3Cdo/231/2008, 4Cdo/20/2001, 5Cdo/434/2012, 6Cdo/107/2012, 7Cdo/142/2013, 3Cdo/98/2015) vydaných do 30. júna 2016 považoval za prípad odňatia možnosti konať pred súdom postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie alebo konanie zastavil alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané.

22. V zmysle § 420 písm. e/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

23. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie žalobcu proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nevyhovení návrhu žalobcu na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania voči rozsudku tohto súdu vo veci samej, dovolací súd poukazuje na to, že ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej zmätočnosti vade došlo alebo nedošlo.

24. Pod pojmom „vec sama“ sa rozumie vec, ktorá je predmetom konania, pre ktorú sa spor (konanie) vedie. V konaní, v ktorom ide o rozhodnutie sporu o právo medzi stranami, ktoré stoja proti sebe v postavení žalobcu a žalovaného, sa za vec samu považuje nárok uplatnený žalobou, o ktorom má byť v príslušnom konaní vecne rozhodnuté. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení. O konečné rozhodnutie súdu v zmysle ustanovenia § 420 CSP ide v situácii, keď odvolací súd nemôže vo veci rozhodnúť meritórne, pretože sú tu také prekážky, pre ktoré nemohol žalobu prejednať, konanie končí procesným rozhodnutím bez toho, aby sa vec sama vecne prejedнала (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/45/2017, 8Cdo/71/2017).

25. Konanie pred súdom (ako nakoniec každé konanie pred orgánom verejnej moci) ako zákonom upravený proces zisťovania a hodnotenia skutočností rozhodných pre aplikáciu hmotnoprávnej normy, na ktorej je potom založené meritórne rozhodnutie vo veci samej, v celom svojom priebehu spravidla podlieha procesnému vývoju (zmenám), ktorého prípadné vady možno len ťažko preskúmať (napraviť) inak ako až v rámci preskúmania vydaného rozhodnutia, vrátane konania, ktoré mu predchádzalo, lebo aj takýto postup je vo svojej podstate neoddeliteľnou časťou celého konania a svojou povahou a vo svojich dôsledkoch zaťažuje konanie ako celok.

26. V danom prípade žalobca uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ a e/ CSP a napadol ním uznesenie odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd odmietol jeho odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie, ktorým súd nevyhovel jeho návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania voči rozsudku súdu prvej inštancie. Takéto rozhodnutie nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Uznesenie o nevyhovení návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania je uznesením, proti ktorému nie je prípustné odvolanie (§ 357 CSP), a ktorému už predchádzalo rozhodnutie vo veci samej (rozsudok z 10. júna 2020 č. k. 9C/29/2019-49), proti ktorému sa žalobca neodvolal, t. j. nenapadol ho ani zmeškaným odvolaním. Správne preto postupoval odvolací súd, keď odvolanie žalobcu bez toho, aby ho vecne preskúmal, ako neprípustné odmietol, proti ktorému rozhodnutiu nie je podľa § 420 CSP prípustné ani dovolanie.

27. Žalobca vyvodzoval prípustnosť dovolania aj z § 421 ods. 1 a/ CSP (inak bez bližšieho zdôvodnenia spôsobom zodpovedajúcim § 432 CSP. Podľa tohto ustanovenia dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

28. V zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP je dovolanie prípustné iba proti rozhodnutiu, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil uznesenie súdu prvej inštancie. Proti uzneseniu (výroku uznesenia), ktorým odvolací súd odmietol odvolanie, nie je dovolanie podľa tohto ustanovenia prípustné.

29. Ostatné rozhodnutia, ktoré žalobca v konečnom návrhu dovolania žiadal najvyšším súdom zrušiť, vrátane rozsudku vo veci samej sú rozhodnutiami súdu prvej inštancie. Ustanovenie § 419 CSP (pozri bod 12) definuje všeobecnú prípustnosť dovolania z hľadiska tzv. objektívnej podmienky prípustnosti dovolania tak, že strana sporu môže (úspešne) napadnúť dovolaním iba „rozhodnutie odvolacieho súdu“, a to konkrétne také rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré sú taxatívne vymedzené v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

30. Ak potom žalobca mal v úmysle dovolaním napadnúť i rozhodnutia prvoinštančného súdu, proti takýmto rozhodnutiam dovolanie nie je prípustné (§ 419 CSP a contrario).

31. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dovolanie žalobcu podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné odmietol.

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.